

Nicolaus Schütze Daniel Conradi

D. T. O. M. F. Selecta Ex Legibus Praecipue Iustinianeis

Rostochii: Kilius, 1651

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn732594464>

Druck Freier Zugang

Justiz,
besonders Justizianische G.

N. Schütz (J. Conrad) / ci
R. U. im 1657.

D. T. O. M. F.
SELECTA

Ex

LEGIBUS PRÆCI-
PUE JUSTINIANEIS

Quæ

PRÆSIDE

Amplissimo, Consultissimo & Excellentissimo
VIR O

DN. NICOLAO Schützen/
I. U. D. PROFESSORE PUBLICO
CELEBERRIMO, ET REVERENDI CAPITULI
LUBECENSIS STNDICO dignissimo, Domino
Præceptore, fautore ac promotore omni obser-
vantia cultu ætatem devenerando.

Publicæ disquisitioni subijcit

DANIEL CONRADI,

Ultz: Lunæburgicus

Ad diem 22. Januar:

horis matutinis in Auditorio majori.

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILLII, Acad. Typogr.

Anno M. DC. LI.

D. T. O. M. E.
SELECTA

LEGIBILIS PRÆF.
THE JUSTINIANNUS

TRASSIDH

Augustinus, Confessoris & Martyris

V. S. S. S.

DR. NICOLAI
LUD. PROF.
CELESTINO
LIEBENS

DANIEL CONRAD

Lib. Rostockensis

Lib. Rostockensis

(1811)

ROSTOCK

DR. NICOLAI

1811

SELECTORUM

Ex

LEGIBUS PRÆCIPUE JUSTINIANEIS.

I.

Ifferentia specifica Justitiæ particularis, quâ discernitur ab Universalis, est summi cuiq; tribuere.

II. Delinquentibus poena infligenda est ex Justitiâ distributivâ, non verò commutativâ.

III. Honestè vivere est Juris naturæ, ex quo sequitur illud, non esse moechandum.

IV. Servitus est contrâ Jus naturæ.

V. Servus potest quis esse, etiamsi Dominum non habeat.

VI. Tria propriè sunt genera Juris scripti pro diversâ Reip. formâ, prout nunc est imperium penes populum, nunc penes optimates, interdum penes Monarcham, & quidem quod totus constituit populus, dicitur Lex, quod Optimates, Senatus Consultum, quod Monarcha, Constitutio.

VII. Ità conformanda est ratio statûs, ne quid fiat contrâ Jus divinum & religionem, ne manifestò violetur honestas & æquitas, ceu, quod inferitur damnum majus sit utilitate.

VIII. Ususfructus nec Dominium, nec Dominij pars est.

IX. Nihil refert, quo ordine servitutes reales & personales sibi invicem connectantur, aut una post alteram tractetur.

X. Cautio neq; ad essentiam veri, neq; quæ ususfructus requiritur.

XI. Jus non esse aliud tollendi est actio verè confessoria.

XII. Inter alia ad constitutionem servitutum prædialium requiritur, ut adsint duo prædia, sic quoq; requiritur, ut prædia illa sint vici-

na inter se, ubi tamen vicinitas prædiorum non ex contiguitate æstima-
manda est, sed ex usu, ut nempe in tantum prædium à prædio non sit
remotum, quo minus possit utilitatem ad aliud porrigere.

XIII. In materia servitutum prædia urbana dicuntur omni ædifi-
cia, cuicunque etiam usui fuerint extracta, & in quocunque loco, aliæ ve-
rò res præter ædificia dicuntur rustica prædia.

XIV. Jus venandi servitus non est, neque realis, neque personalis, sed
est proprium quoddam jus à servitute distinctum.

XV. Non requiritur, ut uno eodemque modo res immobiles & ser-
vitutes acquirantur.

XVI. Constructis ædibus, quæ fortasse per incendium absumptæ,
denuò debetur servitus.

XVII. Princeps restitutione gratiæ uti non potest, ubi obstat lex vel
divina, vel naturalis.

XVIII. Exercitor ob factum viatorum actione ex quâ contractu con-
venitur in simplum, ob factum verò famulorum actione ex quâ delicto
convenitur in duplum.

XIX. Verba nuncupativa certo respectu sunt de substantiâ Juramenti.

XX. Specialis rogatio partis ad Juramentum à Judice deferendum
non est necessaria.

XXI. Secundum Juramentum judiciale ob periurium commissum,
sententia lata non retractatur, secus verò si secundum Juramentum neces-
sarium sententia lata sit, non tamen hoc procedit, quando quis per te-
stes periurium probare velit, sed illam probationem per Instrumenta
fieri necesse est.

XXII. Perjuria etiam per leges puniuntur.

XXIII. Indebiti condictio est stricti Juris.

XXIV. Valor monetæ in mutuo inspiciendus est tempore contra-
ctus, & non tempore solutionis,

XXV. Ex mutui datione non eadem res, sed aliæ ejusdem naturæ
& qualitatis nobis redduntur.

XXVI. In libro mutuum consistere non potest.

XXVII. Literarum obligatio post biennium non est merè civilis,
sed ex præsumptione Juris simul & naturalis & mixta.

XXVIII. Ob commissum adulterium ab utroque conjugum com-
pensatio adulterii quoad interesse privatum obtinet.

- XXIX. Restantùm mobiles sunt habile objectum depositi.
- XXX. Quod in diem etiam certum debetur non potest compensari.
- XXXI. Sequestrum necessarium non est species contractus.
- XXXII. Compensatio non tantum obtinet in rebus fungibilibus, sed etiam speciebus, quando nempe de iis aestimatio initur.
- XXXIII. Obligatio ex intercessione mulieris non est ipso iure nulla.
- XXXIV. Depositarius regulariter tenetur de dolo & lata culpa.
- XXXV. Debitori compensationis datur exceptio etiam post sententiam.
- XXXVI. Omnis communio consensu non contrahitur.
- XXXVII. Actio pro socio non datur ut res dividatur, sed ut communetur, pro dividenda autem ea datur communi dividundo.
- XXXVIII. Beneficium competentiae competit etiam ob societatem particularem.
- XXXIX. Pacta legitima distant à contractibus consensualibus.
- XL. Mandatarius ad levissimam culpam obligatur.
- XLI. Honorarium non mutat naturam contractus.
- XLII. Res, pecunia & consensus sunt substantialia contractus empti, hinc pretium in emptione constitui oportet, nam non nulla emptio sine pretio esse potest, nec nummo potest emi, cum nummus opponatur pretio.
- XLIII. Si in contractu emptionis erratum sit in materia corporis, ita ut toto genere materia sit diversa, emptio nulla est.
- XLIV. Quemadmodum emptio & venditio mutuo consensu contrahitur, ita non semper contrario dissolvitur.
- XLV. Venditor tenetur praecise tradere rem, nec liberatur praestando interesse.
- XLVI. Per puram in diem additionem emptor lucratur fructus, nec meliore conditione allata restituit eos venditori.
- XLVII. Si res locata ex se producit fructus, merces potest constitui in parte illorum fructuum.
- XLVIII. Locationis longi temporis non est effectus, ut degeneret, in Emphyteusim.
- XLIX. Species non solum cum speciebus commutantur, sed permutatio potest fieri, quomodo cum quis voluerit.

L. Permutatio est contractus bonæ fidei, non autem ceteri contractus innominati.

LI. In locatione rerum levis culpa, in locatione verò operarum levissima culpa præstat.

LII. Quod dicitur, arthâ amissâ à contractu recedi posse, est intelligendum de contractu imperfecto.

LIII. Præpositio morte Domini non finitur, ut cætera mandata, sed durat, donec mandatum expressè revocetur.

LIV. Rei commodatæ & proprietatem & possessionem retinemus, sicut nec colonus possidet, aut depositarius.

LV. Qui constituit pro alio, non potest actione constitutoriâ conveniri, nisi excusso principali.

LVI. Minus rectè dicitur, actio realis datur adversus eum, qui non sit Dominus, personalis verò adversus eum, qui sit Dominus.

LVII. Illata in prædia rustica non censentur esse pignori in contractu locationis, nisi expressè pignori supposita fuerint, si verò quis urbanum prædium conduxerit, illius res tacitè pignori sunt obligatæ.

LIX. In pignore custodiendo levis culpa à creditore præstat.

LIX. Jus pignoris propriâ autoritate potest distrahi, nullâ auctoritate publicâ intercedente.

LX. Pactum ingrediendi fundum propriâ autoritate non inuiciter contractui apponitur.

LXI. Jure pignoris non tenentur, nisi quæ in obligantis bonis fuerunt.

LXII. Pignus non transfert dominium, sed possessionem.

LXIII. Denuntiatio venditori de lite rei emptæ sibi morâ debet fieri ante sententiam, unde non tantum ante, sed etiam post litis contestationem.

LXIV. Evictio in donatione, quæ proficiscitur ex merâ liberalitate, locum non habet.

LXV. Actioni de Evictione locus non est, si sciens emptor rem emerit alienam.

LXVI. In bonæ fidei contractibus usuræ ex morâ debentur, non verò stricti Juris, & quidem in stricti Juris actionibus usuræ ne quidem post litem contestatam debentur, nisi in stipulationem fuerint deductæ.

LXVII. Mulier de J. C. benè potest esse testis tam in judicio criminali, quàm civili.

68. In

LXXIX. In tacitâ antichresi creditor fructus ad modum usurarum legitimum retinere potest.

LXIX. Tutor, curator & Magistratus civitatis tenentur in usuras centesimas, si pecuniam pupilli vel minoris vel civitatis malâ fide converterint in usus proprios.

LXX. Secretariò non habetur perinde fides ac Notario, si quid extrâ Judicium scripserit.

LXXI. Parentes liberis, & vice versâ neq; in civilibus, neq; criminalibus possunt testificari.

LXXII. Dotale prædium non æstimatum à marito alienari non potest, in tantum, ut ne quidem muliere marito in alienationem rei immobilis consentiente, & post biennium consensu iterante rata sit alienatio.

LXXIII. Liberi ex matrimonio, cui non accessit ab initio consensus parentum, nati, subsequetâ ratificatione pro legitimis de J. C. non habentur, sed ij tantum, qui post subsequutum consensum nati fuerunt.

LXXIV. Consensus parentum in contrahendis liberorum nuptiis necessariò requiritur, interim tamen differt illa necessitas, nam tanta est de J. C. ut consensus non adhibitus planè nullas faciat nuptias, Jure verò Canonico, ut & divino non facit quidem nuptias nullas, interim tamen si res adhuc sit integra, i. e. *iepotegia* nondum accesserit, consensus parentum non adhibitus efficit ex sponsalibus illis sponsalia de futuro, quæ facile rescindi possunt.

LXXV. Matrimonium consummatum ob id dissolvi non potest, si mulier dotem promissam non attulerit.

LXXVI. Non quævis pacta dotalia de lucrandâ dote & donatione J. C. improbat.

LXXVII. Non semper æstimatio dotalis prædij transfert periculum ad maritum.

LXXVIII. Si quis de matrimonio fidem puellæ dederit, & deinde aliam duxerit, secuta carnalis copula nihil facit, quo minus matrimonium illud consummatum dissolvi possit, & prior promissio adimplenda.

LXXIX. Prædium ex pecuniâ dotali comparatum non acquirit eas qualitates, quas habet prædium ab uxore in dotem datum, proinde maritus pro lubitu ejusmodi prædium vel alienare, vel obligare potest.

LXXX. Cessat prohibitio donationis inter virum & uxorem in fructibus, quod tamen non de omnibus fructibus, sed tantum industrialibus accipiendum est.

Et. Rectè

LXXXI. Rectè etiam aliquando dicitur impensa necessaria, quæ voluptati inservit.

LXXXII. Donatio inter vivos inter conjuges facta non valet, nisi morte donantis confirmetur, nec interest donatio facta sit vel per pactum, vel per stipulationem, vel traditionem.

LXXXIII. Heredes mulieris ob res amotas tenentur in id, quod ad eos pervenit.

LXXXIV. Malæ fidei possessor necessarias tantum impensas in rem factas in judicio singulari deducit, utiles verò tantum tollit, at in judicio universali tam utiles, quàm necessarias impensas deducit.

LXXXV. Computatio Canonica linearum inæqualis in contrahendis nuptiis non est semper attendenda, æqualis verò sic.

XXCVI. Non prohibetur quis fratris sponfam, fratre præmortuo, in uxorem ducere.

XXCVII. Dativa tutela non datur ad certum tempus, vel ex certo tempore, vel sub conditione.

XXCIX. Pater ex heredato filio tutorem dare potest, mater verò non aliter, nisi instituerit liberos heredes.

XXCIX. Minor respectu personæ obligari potest in obligationibus faciendi, in quibus non versatur interesse.

XC. Ut tutor dicatur pupillo author factus non requiritur tam præsentia corporis, quàm animi, i. e., ut probè, quæ à pupillo, vel cum pupillo agantur, cognoscat.

XCI. Cessant beneficia fidejussoribus competentia, si fidejussoris sint tutoris, & potest pupillus quemlibet eorum in solidum convenire, rem pupilli salvam fore.

XCII. Tutor à delatâ tutelâ vel potest se excusare, & si causæ receptæ non sint à Judice, qui dedit cum tutorem, tùm demùm appellare, vel etiam statim tutelâ delatâ appellare.

XCIII. Dd: legum, nisi in consilium Principis sint recepti, excusationem à tutelâ non habent.

XCIV. Pupillus apud vitricum educari non debet, quando sc. quæstio moveatur eâ de re.

XCV. Unico tantum casu, quo inserta est iusta exheredationis causa testamento, sed non probata, querelæ inofficiosi testamenti locus relinquitor.

XCVI. Legitima liberis relinquenda quoad materiale non potest tolli.

XC VII. Si ascendentes & fratres testamento sint prateriti, exinde testamentum non est ipso jure nullum.

XCII X. Nullus actus extraneus debet intercedere vel interrompere testamentum, ne oriatur dubium, an testator animo deliberato illud fecerit, quod tamen intelligitur de eo tempore, quo robur illi accedit; hinc etiam eo ipso, quo testamentum fit, non potest contractus celebrari.

XCIX. Pater potest testari inter liberos quocumque modo voluerit, siue in schedulâ scripserit suam voluntatem, vel etiam schedulâ, in quam alter coniecit, subscripserit, sicut etiam mater, si tantummodo res liberorum agatur, si verò simul extraneorum, qui non sunt inter liberos, vel etiam uxoris, non aliter testamentum valet, nisi fuerint adhibiti duo testes.

C. Si quis ita heres instituatur, si testatoris religionem fuerit amplexus, conditio ea est turpis & contra bonos mores, & perinde est, ac si purè institutus fuisset heres.

CI. Quamvis omnes, quibus debetur legitima, habeant jus succedendi ab intestato, non tamen vice versâ, quicunque ab intestato succedunt, iis necessariò etiam aliquid est relinquendum.

CII. Jus accrescendi in legatis in omnibus tribus conjunctionum speciebus locum habet, quarum prima conjunctio dicitur re & verbis simul, secunda re tantum, tertia verò verbis tantum.

CIII. Legatum non tantum praestari potest ab herede, sed etiam legatario, ut nempe legatipartem alteri restituat.

CIV. Legata & testamenta strictius accipiuntur, quàm aliàs promissiones.

CV. Dies regulariter cedit, si pater & curator infans & furiosi sciant.

CVI. De J. C. verior est sententia, quòd Iudex, si ex consilio Juris-Consultorum sententiam tulerit, ex consilio aliorum JCtorum non possit eam retractare.

CVII. Pacta de hereditate negativa, quibus non agitur, ut hereditas acquiratur, sed ut ei, quæ alicui debeatur, renuntiatur, de J. C. sunt improbata, frequens tamen est inter nobiles, ut filia dote acceptâ renuntiarent omni hereditati paternæ, proinde ne aliquando filia sententiam mutent, solent Juramento ratione hujus pacti subijci.

B

CIIX. Na-

CIX. Naturales filij matri & omnibus per lineam maternam ascendentibus succedunt, perinde ut legitimi, etiam una cum aliis legitimis, etiam si mater sit illustris.

CIX. Jus primogenituræ non est contra naturam, & quæstio de primogenitis ex ll. nostris non est decidenda.

CX. Nihil interest, filius natus sit ante adeptam dignitatem à patre, an verò post.

CXI. Si nuntiatio facta sit ob novum opus per iactum lapilli, propriâ auctoritate, quod post eam ædificatum est, destrui potest.

CXII. Quicumque potest testamentum facere, ille etiam potest mortis causâ donare, affirmative tamen illud procedit, non verò negative.

CXIII. Donatio omnium bonorum tam præsentium, quam futurorum de J. C. subsistit.

CXIV. Is, qui bonâ fide ædificaverit in alieno solo, nec amplius sit in possessione, impensas repetere non potest.

CXV. Emptor non acquirit dominium rei venditæ, nisi vacua possessio ipsi tradita fuerit, ut si quis bonæ fidei possessor sit & absens, eo autem absente Dominus rem alteri vendiderit & tradiderit.

CXVI. Incorporales res propriè loquendo non sunt mobiles vel immobiles, sed faciunt tertium genus.

CXVII. Qui præscribere rem vult longissimo tempore, debet tantum probare lapsum temporis, non verò usucapionis requisita adesse, necesse est.

CXVIII. Naturalis obligatio non tollitur per præscriptionem.

CXIX. Tùm suus, quàm extraneus heres possunt usucapere rem, fortassis apud defunctum depositam.

CXX. Nummi etiam res incorporales dici possunt.

CXXI. Ex solo capite ignorantie non datur restitutio adversus præscriptionem.

CXXII. Bonæ fidei possessor fructus pendentes non facit suos, perceptos verò facit suos, sive naturales, sive industriales fuerint, non tamen irrevocabiliter, sed interim, i. e. quamdiu res à vero Domino non evincatur, nam si fundum restituit, cogitur etiam fructus restituere, si extant.

CXXIII. Illa sententia, solve quod debes, non est semper incerta, & eo casu quo certa est, valet.

CXXIV. Si testator permiserit legatario legatum propriâ auctoritate

tate auferre, nihilominus interdictio quod legatorum potest compelli,
ut heredi illud restituat.

CXXV. Actio de vi & vi armata in heredes datur, quatenus ad eos
perverit, non tamen datur adversus successores singulares, sed tantum
universales.

CXXVI. Non omnis, qui precario accepit, possidet, sed qui togavit,
ut possideat.

CXXVII. Definitio Actionis, quæ est jus persequendi in iudicio, quod
sibi debetur, intelligitur tam de actione reali, quam personali.

CXXIX. Qui obligatus est ad antidota simpliciter, soluti repetitio-
nem habet conditione indebiti.

CXXIX. Exceptio facti, quæ obijcitur ei, cui nulla competit actio,
improprie dicitur exceptio, Exceptio autem Juris, quæ reddit aliquem ab
actione liberum, revera contra se competenti, proprie nomen Exce-
ptionis competit.

CXXX. In § 28 de Actionibus, Actiones b. f. omnes continentur.

CXXXI. Iudex exceptionis, de qua reus nihil proposuit, rationem
habere potest, si iudici ut iudici sit notoria i. e., si eam ex actis didicerit,
non verò si illa exceptio extrajudicialiter iudici sit notoria.

CXXXII. Exceptio rei judicate non proficere ei, contra quem judis-
catum est, unde datur tantum absoluto, non verò condemnato.

CXXXIII. Obligatio etiam respicit rem, & non potest consistere
sine respectu habito ad rem.

CXXXIV. Poena conventionalis non est talis poena, à qua actio
appelleretur poenalis.

CXXXV. Dolus certo respectu potest dici causa efficiens contractus,
si nempe quis alium dolo induxerit ad contrahendum.

CXXXVI. Privati ad carcerem se obligare non possunt.

CXXXVII. Dispar obligationis qualitas non impedit, quo minus
uterq; ex duobus reis promittendi eandem summam promisisse videa-
tur, ut si unus pure, alius in diem, vel sub conditione aliquid promiserit.

CXXXVIII. Delegatio fieri potest, etiam si partes non expresserint,
se hoc facere animo delegandi.

CXXXIX. Ob idotem maritum fideiussorem dare est prohibitum,
pignus verò est concessum.

CXL. Delicta æstimantur ex animo delinquentis.

CXLI. Actio

CXLI. Actio deigno juncto est in duplum, siue bonâ, siue malâ fide quis junxerit.

CXLII. Sublatâ injuriâ tollitur effectus, nempe actio.

CXLIII. Pactum nudum de J. C. producit obligationem naturalem, Pactum vero non nudum vel vestitum obligationem naturalem & civilem simul.

CXLIV. Actiones populares ultra annum non extenduntur.

CXLV. Regula illa, qui non habet in ære, luat in corpore, non est simpliciter intelligenda; nec perinde illa Regula valet in contractibus, ut in delictis.

CXLVI. Si uxor ante contractum matrimonium fuerit vulgaris, postmodum autem in matrimonium ducta cæperit honestè vivere, adulterii, qui eam vitiat, accusari potest.

CXLVII. Maritus, si retinuerit uxorem, non habet accusationem adulterii, sed hoc casu datur accusatio propinquis, nec quibuscumque extraneis.

CXLIX. Forum delicto constituitur, ubi illud perpetratum, non verò inchoatum est, si quis enim hic in hoc territorio stans traiciat alterum, qui stat in alterius territorio, ad ejus Jurisdictionis Magistratum pertinet cognitio, in quâ homo occisus est.

CXLIX. Conscius criminis parricidij, qui nudam habet criminis perpetrati notitiam, relegatione puniendus est.

CL. Ex publicis Judiciis heredes defunctorum teneantur, si lis contestata, & condemnatio secuta fuerit.

CLI. Sacrilegium de J. C. in specie definitur, quod sit furtum rerum Deo consecratarum in loco quoque sacro commissum.

CLII. Incendium non annumeratur casibus fortuitis, nisi in certis casibus exceptis.

CLIII. In iis locis, ubi constitutiones Carolinæ vigent, fur, si lapsus fuerit à patibulo, denuò suspendi potest.

CLIV. Si Judex dolo malo litem suam fecerit, cogitur totam litis æstimationem præstare, si verò per Imprudentiam, arbitrariâ poenâ puniatur. (de nostro Jure.

CLV. Venationes neque referuntur inter Regalia majora, nec minora.

CLVI. Extra consuetudinem locorum appellatio gradatim fieri debet, ita ut appelletur ad Judicem, qui immediatè sequitur eum à quo appellatur.

CLVII. Appellationis duo sunt effectus, unus dicitur suspensivus, alter verò devolutivus.

SS, TRINITATI GLORIA.

tate auferre, nihilominus interdictio quod
ut heredi illud restituat.

CXXV. Actio de vi & vi armata in her
perverit, non tamen datur adversus success
universales.

CXXVI. Non omnis, qui precario acce
ut possideat.

CXXVII. Definitio Actionis, quæ est jus p
sibi debetur, intelligitur tam de actione reali,

CXXVIII. Qui obligatus est ad antidora
nem habet conditione indebiti.

CXXIX. Exceptio facti, quæ obijcitur
improprie dicitur exceptio, Exceptio autem
actione liberum, revera contra se compe
ptionis competit.

CXXX. In § 28 de Actionibus, Action

CXXXI. Iudex exceptionis, de qua reus
habere potest, si Judici ut Judici sit notoria i
non vero si illa exceptio extrajudicialiter Jud

CXXXII. Exceptio rei judicate non pro
catum est, unde datur tantum absoluto, non

CXXXIII. Obligatio etiam respicit rem
sine respectu habito ad rem.

CXXXIV. Poena conventionalis non e
appellatur poenalis.

CXXXV. Dolus certo respectu potest dici
si nempe quis alium dolo induxerit ad contra

CXXXVI. Privati ad carcerem se obligat

CXXXVII. Dispar obligationis qualitas
uterque ex duobus reis promittendæ eandem
tur, ut si unus paræ, alius in diem, vel sub con

CXXXVIII. Delegatio fieri potest, etiam
se hoc facere animo delegandi.

CXXXIX. Ob idotem maritum fidejusi
pignus vero est concessum.

CXL. Delicta æstimantur ex animo de

est compelli,

tenus ad eos

sed tantum

qui togavit,

adicio, quod

ti repetitio.

mpetit actio,

aliquem ab

omen Exce-

continentur,

, rationem,

his didicerit,

quem judis

ato.

consistere.

à qua actio

contractus,

quo minus

nississe videa

promiserit,

expresserint,

prohibitum,

CXLI. Actio

